

Як бачимо, державне фінансування політичних партій є позитивним явищем, і широко розповсюджене в країнах Європи. Для України цей механізм може стати основою демократизації політики, сприяти збільшенню довіри громадян до політичних партій та боротися з їх тіншовими спонсорами – олігархами. За умови виваженого підходу до вибору методів, державне фінансування політичних партій буде ефективним. Партії лобіюватимуть інтереси громадян, своїх виборців, а не олігархічних груп, як того і вимагає Конституція України.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання і протидії політичній корупції: Закон України від 08.10.2015 р. № 731-VIII // Відомості Верховної Ради України, 2015. – № 49-50. – 449 с.

2. Проект Закону Про внесення змін до Закону України «Про політичні партії в Україні» (щодо відміни державного фінансування політичних партій) [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JH3X800A.html

3. Романюк А. Політико-правові аспекти фінансування політичних партій: світовий досвід та Україна / А. Романюк, Ю. Шведа, О. Шумельда. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. – 161 с.

4. Про політичні партії в Україні: Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2365-III // Відом. Верхов. Ради України. – 2001. – № 23. – 118 с.

5. Совгіря О. Фінансування політичних партій: правовий аспект / О. Совгіря // «Право України». – 2003.

Подлісник І.С.

студент,

Науковий керівник: Кузнєцова З.В.

кандидат юридичних наук, доцент,

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

ЩОДО КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОБМЕЖЕННЯ СВОБОДИ СЛОВА

Україна розвивається як незалежна демократична держава, для якої пріоритетними є загальнолюдські цінності. Серед них виділяють таке поняття як свобода. Свобода – можливість чинити вибір відповідно до своїх бажань, інтересів і цілей на основі знання об'єктивної дійсності. Як універсальна характеристика людського буття, свобода стосується здатності людини обирати своє буття та керувати ним і безпосередньо пов'язана з відчуттям залежності, відчуження та відповідальності [1, с. 311-315]. Так, принцип свободи слова є засадничим у розбудові демократичної держави, тому наразі йому приділяється значна увага, яка полягає у приведенні українського законодавства у відповідність європейським стандартам. Свобода слова – це основа громадянських та політичних прав людини. Однак сьогодні в нашій державі досить часто виникає потреба певного обмеження свободи слова у

діяльності засобів масової інформації. Ці випадки потребують чіткого законодавчого регламентування, аби такі обмеження були правомірними і відповідали вимогам загальновизнаних міжнародних актів. Актуальність цієї проблеми також засвідчує велика кількість рішень Європейського Суду з прав людини, наприклад, «Джерсілд проти Данії», «Яновський проти Польщі», «Нільсен і Джонсен проти Норвегії», «Фуентес Бобо проти Іспанії» [2].

Сучасний зміст принципу свободи слова закріплено в низці міжнародних документів. Відповідно до ст. 19 Загальної декларації прав людини: «Кожна людина має право на свободу переконань і на вільне їх виявлення; це право включає свободу безперешкодно дотримуватися своїх переконань та свободу шукати, одержувати і поширювати інформацію та ідеї будь-яким способом і незалежно від державних кордонів» [3]. Аналогічно п. 1 ст. 10 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод декларує, що «кожен має право на свободу вираження поглядів. Це право включає свободу дотримування своїх поглядів, одержувати і передавати інформацію та ідеї без втручання органів державної влади і незалежно від кордонів» [4].

Міжнародним пактом про громадянські і політичні права п. п. 2 та 3 ст. 19 передбачено, що «кожна людина має право на вільне вираження своїх поглядів; це право включає свободу шукати, одержувати і поширювати будь-яку інформацію та ідеї, незалежно від державних кордонів, усно, письмово чи за допомогою друку або художніх форм вираження чи іншими способами на свій вибір» [5].

Ці положення міжнародних актів знайшли закріплення і в Конституції України, зокрема ст. 34 містить наступне: «Кожному гарантується право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань. Кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір» [6].

Також при аналізі цього питання слід звернути увагу і на те, що ще у Декларації прав людини і громадянина, прийнятої Національними Зборами Франції 26 серпня 1789 року, у ст. 4, а також у Конституції Франції від 24 червня 1793 року у ст. 6-7 визначається, що «свобода складається з можливості робити все те, що не приносить шкоди іншому. Таким чином, реалізація природних прав кожної людини відбувається в межах тих кордонів, які забезпечують іншим членам суспільства можливість користуватись такими ж правами, межі ці можуть бути визначені тільки законами» [3].

Проте слід розуміти, що демократія – це не вседозволеність телебачення і радіо, прикрита гаслами плюралізму думок, ідеологій, релігій, світоглядів, а розумні межі і форми державного втручання у діяльність засобів масової інформації. Саме тому й існує таке явище як цензура, що у широкому значенні означає контроль офіційної влади за змістом, випуском і поширенням друкованої продукції, творів сценічного та образотворчого мистецтва, телевізійних та радіопередач, який здійснюється шляхом попереднього чи наступного перегляду для того, аби не допустити або ж обмежити поширення ідей та інформації, що визначаються цією владою небажаними або шкідливими, у вузькому ж значенні, це система органів, які здійснюють контроль та нагляд за потоками інформації.

Розуміється, що такий контроль не може бути безпідставним, зважаючи на те, що свобода слова є основоположним громадянським правом, то і його обмеження повинно відбуватися лише у чітко встановлених законом межах. Так, Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р. у п. 2 ст. 10 та ст. 34 Конституції України визначають випадки обмежень, які можна поділити на такі, що покликані захищати: 1) суспільні інтереси; 2) інші права осіб; 3) авторитет і безсторонність суду.

Та обмеження, зазначені у наведених нормах, мають досить широкий характер, тому Європейський суд з прав людини встановив наступні правила тлумачення та застосування цих обмежень. Обмеження можливе лише у випадках, передбачених законом. Так дії і заходи держави визнаються законними, коли вони відповідають вимогам доступності і передбачуваності, а також здійсненні у законних цілях. Наприклад, запровадження воєнного стану в державі, відповідно до Закону України «Про правовий режим воєнного стану» від 9 липня 2016 року у ст. 8 ч. 1 п. 11-12, передбачає, що при введенні воєнного стану, такі заходи правового режиму дозволяють державі регулювати роботу підприємств телекомунікацій, поліграфічних підприємств, видавництв, телерадіоорганізацій, телерадіоцентрів та інших підприємств, установ, організацій і закладів культури та засобів масової інформації, а також використовувати їх для військових потреб і проведення роз'яснювальної роботи серед військ і населення [7].

Тож, свобода слова, як засадничий принцип демократичного суспільства, може бути обмежений, але лише у випадках, що чітко врегульовані законом. Законодавець не повинен створювати інших обмежень, крім тих, які необхідні для свободи інших людей.

Список використаних джерел:

1. Васильева Т. Дионис-Либер, бог свободных // Васильева Т. В. Комментарии к курсу истории античной философии. – М., 2002, с. 311–315.
2. Jersild v. Denmark, № 15890/89, від 23.09.1994; Janowski v. Poland, № 25716/94, від 21.01.1999; Nilsen and Johnsen v. Norway, № 23118/93, від 25.11.1999; Fuentes Bobo v. Spain, № 39293/98, від 29.02.2000.
3. Загальна декларація прав людини (рос/укр): Міжнародний документ від 10.12.1948 // Голос України. – 2008. – № 236.
4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: Міжнародний документ від 04.11.1950 // Голос України. – 2001. – № 3.
5. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права: Міжнародний документ від 16.12.1966 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_043
6. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
7. Закон України «Про правовий режим воєнного стану» від 09.07.2016 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/389_19 № 389-VIII